

04 de juny de 2009

La revista *Clinical Infectious Diseases*, de la Societat Americana de Malalties Infeccioses, publica un estudi fet per dos metges de família membres del Grup de Malalties Infeccioses de la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària

LA VENDA D'ANTIBIÒTICS SENSE RECEPTA A LES FARMÀCIES CONTINUA SENT UNA REALITAT A CATALUNYA

Dos actors que van anar a farmàcies catalanes a demanar antibiòtics sense recepta van aconseguir-los entre un 17% i un 80% dels casos, depenent de la malaltia per la qual ho sol·licitaven

Els metges de família **Carles Llor** (CAP Jaume I, Tarragona) i **Josep Maria Cots** (CAP La Marina, Barcelona) –tots dos membres del grup de Malalties Infeccioses de la **Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària-CAMFiC**–acaben de publicar a la prestigiosa revista estatunidenca **Clinical Infectious Diseases** l'article "**Venda d'antibiòtics sense recepta a les oficines de farmàcia de Catalunya, Espanya**". L'estudi, **realitzat a 197 farmàcies** de tot Catalunya (amb una mostra aleatòria que distingia entre farmàcies rurals/urbanes i d'àmbit socioeconòmic alt/baix, tot i que cap dels dos condicionants va provocar diferències significatives en els resultats) entre gener i maig de 2008, pretenia **quantificar les vendes d'antibiòtics sense recepta** oficial a les farmàcies catalanes; conèixer **quins antibiòtics es venen sense recepta; i quin és el grau de dificultat per obtenir-los**.

Per apropar-se més a la realitat del dia a dia a les farmàcies, **es va entrenar dos actors per tal que sol·licitessin els antibiòtics**, i per què poguessin respondre a les possibles preguntes dels farmacèutics (per exemple, símptomes complementaris). Es van escollir tres casos diferents: una **faringitis**, una **bronquitis aguda/tos**, i una **infecció del tracte urinari no complicada**. Els dos primers casos, interpretats per un home i el darrer per una dona jove). Cada actor (ambdós experimentats en actuar com a pacients simulats, ja que havien participat a proves de competència que avaluen estudiants i residents de medicina) efectuava sempre la mateixa petició de forma estandarditzada.

També **es van establir tres graus de dificultat per a obtenir l'antibiòtic**: primer, es demanava al farmacèutic si podia vendre'ls alguna cosa per alleujar els símptomes de la infecció; si no oferia l'antibiòtic, se li deia que aquesta medicació era fluixa, si li podia donar alguna cosa més forta; si tot i així es negava a vendre l'antibiòtic, se li deia directament (sempre en un to molt educat) que es volia un antibiòtic.

Es va aconseguir l'antibiòtic en els següents percentatges:

- En el **79,7%** de les farmàcies on es va simular una **infecció d'orina**.
- En el **34,8%** de les farmàcies on es simulava una **faringitis**.
- En el **16,9%** de les farmàcies on s'assegurava patir una **bronquitis aguda**.

El cas per al qual es van aconseguir antibiòtics amb més facilitat i amb menys insistència (solament demanant alguna cosa per alleujar els símptomes: molèsties i coïssor en orinar i necessitat de fer-ho amb més freqüència, com ja li havia passat anteriorment) **va ser la infecció urinària**.

Les dades globals de l'estudi –**es va aconseguir comprar l'antibiòtic en més de la meitat de les oficines farmacèutiques**, a 89 d'un total de 197 –demostren que **"la venda d'antibiòtics sense recepta, malgrat ser il·legal, continua produint-se, sobre tot quan la infecció es pressuposa bacteriana"**. Els autors consideren, així mateix, que **"els resultats són perfectament extrapolables a tota Espanya"**.

El problema de la generació de resistències

Els doctors Carles Llor i Josep Maria Cots van creure interessant realitzar l'estudi a principis de 2008 **per conèixer l'impacte obtingut per la campanya institucional massiva** (televisió, ràdio, premsa escrita i panells informatius a centres sanitaris i farmàcies, a finals de 2006 i gairebé tot 2007) **del ministeri de Sanitat i les comunitats autònomes sobre la necessitat de anar al metge en cas d'infecció, així com de no demanar antibiòtics a les farmàcies**. De fet, els autors relacionen la influència positiva de la campanya amb la menor dispensació d'antibiòtics en els casos en què l'actor simulava infeccions respiratòries (suposadament víriques i, per tant, no tractables amb antibiòtics).

Espanya ha estat, tradicionalment, **un dels països europeus amb un elevat consum d'antibiòtics**, la qual cosa **genera un greu problema: provoca que les persones generin resistències, que faran que quan sí necessitin un tractament antibiòtic, aquest no els faci efecte**. Tot i així, els darrers anys s'observa una disminució en la prescripció d'aquests medicaments per part dels metges d'atenció primària. Un treball de Goossens publicat el 2007 **situa la prescripció ambulatoria d'antibiòtics a Espanya just per sota de la mitjana europea. En canvi, el consum total d'antibiòtics és més alt, el que converteix la venda a les farmàcies en la raó de la diferència** entre ambdós percentatges.

Informació complementària

Del total de farmàcies que sí van vendre l'antibiòtic (89), en un 84,3% dels casos (75 farmàcies) es va explicar al client com havia de prendre'l (el percentatge era més elevat en el supòsit de la infecció de tracte urinari). A les 75, es va dir quantes vegades al dia prendre'l, però només a 62 quant havia de durar el tractament. En aquetes en un 68,5% dels casos, el farmacèutic també va preguntar si el client presentava altres símptomes; en un 16,9% si patia alguna al·lèrgia a medicaments.

Crida l'atenció que **només un 4,5% de les ocasions es va recomanar al pacient que anés al metge de no millorar després de prendre l'antibiòtic**. Així mateix, només dos farmacèutics van preguntar a l'actriu (de 33 anys) que simulava la infecció d'orina si podia estar embarassada.

Quan es van negar a vendre l'antibiòtic (108 farmàcies), ho van argumentar de la següent manera:

75,9% Raons purament administratives (no poder vendre-ho sense recepta oficial signada per un metge)

52,8% Van raonar la resposta al·legant **motius sanitaris o de resistències**

58,3% Van recomanar l'actor **que visités el seu metge**

Els antibiòtics que més es van vendre van ser, en el cas de la infecció urinària, norfloxacina (22 casos, 31,8%), fosfomicina trometamol (20 casos, 28,8%) i àcid pipemídric (8 casos, 12,8%). Per a la faringitis, l'amoxicil·lina va ser pràcticament l'únic antibiòtic venut (95,8%, 21 casos). Per últim, en les 10 farmàcies que sí van vendre un antibiòtic per a tractar la bronquitis, va ser sempre una presentació d'amoxicil·lina.

En les farmàcies que no van oferir antibiòtic per a la faringitis, van vendre ibuprofè (més de la meitat de casos) o/i antisèptics, amb o sense anestèsic, per xuclar. Quant a la bronquitis, es va oferir l'alternativa d'antigripals (42,9%), ibuprofè (24,5%) i preparats amb acetaminofèn (20,4%).

Aquest treball **s'ha publicat el passat 15 de maig a la revista *Clinical Infectious Diseases* (la més prestigiosa en l'especialitat de malalties infeccioses), de la *Infectious Diseases Society of America***. La revista va dedicar també la seva editorial a l'article dels doctors Carles Llor i Josep Maria Cots (**s'adjunten article i editorial**). Aquest fet mostra **la importància que es concedeix arreu a la qüestió del bon ús dels antibiòtics**, en un moment on la dimensió global que poden adquirir algunes malalties infeccioses fa especialment necessari que la població no generi resistències als tractaments farmacològics. L'estudi ha comptat amb un ajut econòmic (es va pagar els actors) de la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària (CAMFiC) per a la seva realització.